

О П И С И

рейдів і боїв відбулих в м. грудні 1944.р.Рейд на Буковину.

Дня 8.XI.44.р. відділ "Орлів" і "Сірих Возків" відійшли з с. Тростянця Берез. в рейд. Дорога тяжка, падає сніг під ногами белото. Пройшли 17 км та заквартирували в хуторі Старий Литвинів Підг. Населення хоч вбеге однак ставиться дуже прихильно, перебуваємо тут до 11.XI.44.р. і вечером відходимо до с. Кримки. 15.XI.44.р. відходимо з цього села і задержуємось на довгий відп'ючок в Затуринському лісі. Холодно і мокро, вечером машеруємо далше і 17.XI.44.р. по 23- км. марші задержуємось в лісі над Яргоровом. По с-елах гулять більшовики, вечером горить запалене ними село Краснів. Ночувати йдемо в село просушуємо мокрий одяг і ранком відходимо знову вліс. Машеруємо далше і вечером 19.XI.44.р. задержуємось по довгим марші біля с. Стінки над Дністром. Вечером вводимо в с. Стінка вечераємо і машеруємо далше. Проходимо коло с. Умелева передуваємо день в лісі без жарців і вечером 22.XI.44.р. квартируємо в селі, проходимо через села: Садки, Гомшанки, і здержуємось в с. Сецьків, населення тут свідоме і дуже прихильне. В неділю 26.XI.44. ідемо до церкви, по закінченні богослуження робимо збори з місцевим населенням 28.XI.44.р. машеруємо цілу ніч і проходимо Дністер коло села Колодрібка та задержуємось в с. Онута на Буковині. Населення з початку боїться, опісля шире висловлює свої думки. Ранком наскокують на нас більшовики /понад 80 /, щоби не зводити в селі бою відступаємо. Ворог іде за нами і цільно обстрілює дорогу відступу. Є ранені. Вечером підходимо під с.Орлівці-і. Розвідка доносить, що в селі більшовики. Машеруємо далше і коло півночі заходимо в село Добринівка. Люди з початку боялись, а опісля довідавшись хто ми були - дуже прихильні. Відпочавши виходимо над ранком до лісу. 29.XI.44. після полудня повідомляють нас, що підходять більшовики. Зводимо з ними бій, який тривав дві години. В цьому завдали ворогові кривавих втра-т, без власних і машеруємо лісом від"язавшись від ворога. Цей ночі пере-ходимо Дністер, в кількох селах робимо збори і згідно з наказом розквартируємо на призначених місцях.

Характеристика Буковини:

Політика румунів відносно українського населення Буковини знана. Після її заняття ромунами по світовій війні повели вони там жорстоку політику проти всего що українське. Закрито всі українські школи і усунено з урядів українську мову. Словом старались накинати буковинцям свою культуру. Молоде покоління за виїмком тих, які не могли вчитися вдома незнає української мови навіть в слові, старше покоління вбільшості задовольняється матеріальним добром, яке давали румуни на це, щоби в ити в них національну свідомість та зденационалізувати. Свідоміший елемент ворог старавсь фізично винищувати, так що його лишилось дуже мало, і проявляє слабу політичну діяльність. Тепер під більшовицькою дійсністю справа стоїть не краще. Народ застрашений, матеріально знищений, до окупанта ставиться вороже. Сітка сексотів досить діяльна. Всі мужчини в ЧА, багато жінок і дівчат вивезено на Донбас, організаційна сітка діє слабо. В селі працює около 3-4 людей дуже законспіровано. Зара з на Буковині повіяло новим духом від відомості про бої УПА й проти більшовиків. А також боєві групи, які перейшли з Галичини своєю роботою зрушують населення з оспалості і піднімають на боротьбу проти окупанта.

Наш рейд, пропагандивні збори серед місцевого населення, та дводенні бої з більшовиками додали віри насенню успіх нашої боротьби. Населення зпочатку ставилось до нас недовірливо, але після бою це все круто змінилось і населення почало вважати нас за своїх оборонців. В буковинцях дається завважити, мимо малої національної свідомості великі почуття національної окремичності і це дає підставу під творення рев. кадрів. Дається відчутти на Буковині писаного і живого слова - а це змінило обличчя Буковини. Конечні нові рейди відділів УПА, які приспішили б цю зміну.

Описи боїв:

Холодно - дощова ніч 28.XI.44.p. Після довгого тижневого маршу закватировуємо над ранком в с. Онута на Буковині. Перемокли та змучені цілонічним маршем сушилися і відпочивали. Це добре не заснули, як вже зривав нас стрілянина і вибухи гранат. Довідуємося, що це більшовики приїхали в село і вже зав'язався з нами заставою бій. Їхня сила проти нас понад 80 НКВД. Швидко робимо збірку та займаємо становища за хатами. Остріли втихають... бачимо як більшовики сходять розстрільною з горбка в село, що розположене в долині. Щоб не наразити села на знищення, ком. відділу дає наказ відступати. Дорога відступу дуже погана - відкритий терен і це болото.

Відділ "Сірих Вовків" йде вперед, наш прикриває відступ. Більшовики обстрілюють кулеметами дорогу відступу. Залягаємо, тоді наш кулеметчик "Мур" вогнем примушує ворога замовкнути. Тут паде стр. "Скорий". Вийшовши на горб, відступаємо в напрямі лісу, який віддалений на 15 км. Ворог наступає за нами. По дорозі маємо втрати. Легко ранені росв. "Сич" та стрільці: Богун, Хмара, Крига, Дорошенко. Тяжко ранених беремо на коней, підбираючи ранених став тяжко ранений кіннотчик і щоб не попасти живим в руки ворога збиває себе пістолем. Рій "Горячого" 2-га чота і кілька стрільців з росвим "Вадьорим" 1-ша чота відбилась від відділу в право. В їх сторону більшовики спрямували весь вогонь. Тут паде один з краєвих повстанців стрілець "Крах" із 11-ої чоти, решта стрільців виходять ціло. Більшовики припиняють свій наступ, ми підходимо до с. Ольхівці. Розвідка доносить, що в селі є понад 100 більшовиків, минаємо село і входимо до другого села Добринівка, де довідуємося, що перед нашим приходом як раз відіхали більшовики шукаючи за нами. Над ранком відходимо в ліс і розтаборюємося та займаємо місце для оборони. Розставивши застави і виславши розвідку розкладаємо вогні щоб погрітися. Віля год. 13.-ої розвідка доносить, що більшовики ідуть нашим слідом в напрямі нашого табору. Паде наказ гасити вогні та займатися колову обороною. Відділ в кількох хвилинах лежить на становищах і чекає на ворога. Паде кілька стрілів, а далі сильна стрілянина на правому крилі, яка скоро втихає. Більшовики завернули лишивши кілька вбитих і ранених. Чуємо рух возів якими підвозять "максими" та гранатомети. Падають перші гранати, які нам зовсім не шкодять, бо ворог не бачить наших замаскованих становищ. Ворог підноситься до атаки - знову грають наші кулемети, лунає грімки "Слава" і ворог відступає. Враз з лівого крила чуємо грімку пісню "Гей браття до бою за волю і честь", - ця пісня всіх підбадьорує і рве стрільців до бою. Ворог атакує нас за лишає на полі бою багато ранених, яких не дають йому підібрати наші кулемети. Стрільці з відділу "Сірих Вовків" / східняк / влучним пострілом вбиває капітана, начальника спецвідділу з Тернівців. Підповзує до нього тягне до наших становищ, забирає документи, а його ставить коло горба підперши патиком. Паде наказ дати сильний вогонь, сходити зі становищ і маневрувати лісом, відходимо без втрат. Ворог мав напевно кількадесят вбитих і ранених. Маневруючи лісом натрапляємо на більшовицьку заставу, яку по короткій перестрілці ліквідуємо. Під вечір виходимо з ліса і прямуємо в напрямі Дністра.

20.XII.44.p. кількох стрільців зліквідували двох стрибків і зловили живого лейтенанта якого по переслужанні зліквідовано. 28.XII.44.p. Відділ Б. робить акцію на польське село Лозова Терн., де зав'язується бій з більшовиками які приїхали зі Сбаража. Командир дає наказ відступати. Більшовики стріляють по с. Лозова з панцерки, запалюють село і знищують його до решти. Ми відходимо без великих втрат в зах. напрямі.

Бій відділу "Полтавців".

Дня 29.XII.44.p. коло присілка Камінька с. Мелна Рогат. Мрачний ранок. Ранна зоря заповідає службовий підстаршина. Вислати стежу в напрямі села Корелич і дати заставу на край ліса наказує чот. Семен. Заряджує поготівля, - бо не знати що сьогодні буде, каже службовий підстаршина. Хлопці готові, жартують сповідають свої сни, обідають, а частина посміх стійки та веде в терені розвідку. Ранок проходить спокійно звичайним повстанським життям в таборі.

Алярм ! Стійка завважує в ліску від с. Корелич ворожу розвідку, година 8-ма чути з того напрямку стріли. Чотовий Семен наказує збірку, стягання стійок, затирання слідів постом і відхід стрілецьким рейдом в напрямі присілка Камянка, де кватирує рота відділу під командою ком. Максима. По дорозі розвідка доносить, що в с. Мелні більшовики зробили заставу від лісу і йдуть в напрямі присілка Камянки і Стиртівка. Ком. Максим дає наказ манерувати в напрямі присілка Пилипівки, де повинна бути рота відділу "Верховинці" в с. Мелні чути срілянину. До Камянки підходять більшовики. По дорозі получує розвідка з с. Корелич і оповідає, що більшовики зробили заставу від сс. Корелич, Добряннич і Ферлеза. По стрілах орієнтуємось, що більшовики є в с. Яглуш, Виспа і Дички. Ліс окружений - облога, гостинця перейти неможливо бо стоять танки. Скручуємо стрілецьким рядок в напрямі присілка Митці на с. Кореличі і йдемо пів.схід. Доходимо до краю ліса на узбіччя гори - чуємо крики... Ком. Максим наказує стати зайняти колову оборону і приготовитись до бою. Чути виразні слова ворожої команди, більшовики близько підходять розстрільною до нас. Без наказу не стріляти ! - іде по лінії наказ від ком. Максима. По замерзлій дорозі чути таракніт возів, якими підвозять більшовики важкі кулемети і гранатомети ближче наших становищ. З північної сторони понад Дебров в напрямі наших становищ посувається ворожа розстрільна: год. 12-та розпочинається бій ми з усіх сторін окружені ворогом.

Стріляти до цілі ! - наказує чет. Калина, - держіться добре хлопці не відступайте, тут виходу немає, тільки сильний вогонь і прорив ! Більшовики наступають ярощ з півночі по них заграли кулемети I-ої чоти та примусили їх до відступу. По короткій перестрілці ворог знову поновлює наступ і підходить до наших становищ на 50-80 м. Хлопці держаться добре не відступають ані на крок. Сильний перехресний вогонь і ворог утікає до закритих становищ, робить маневр із заходить нас з півн. заходу. Знову сильний перехресний вогонь, але ворог вперто атакує дальше. Серед ворожої розстрільної завважують стрільці їхнього командира який без-устанно кричить "Вперед! Вперед!" ціляй ось тут! - кричить чет. Семен і взяв від вбитого стрільця криса, - його ПИШ затялося ціляє в командуючого більшовицького старшину, який паде на місці вбитий, рота втікає до заду залишивши на полі бою кільканадцять вбитих і ранених. Бій затягається, чути густу стрілянину з кулеметів і гранатометів, по нашій стороні є вбиті і ранені, які готують гранати для розірвання себе щоб не попасти живим в руки ворога. Ворожий перестень навколо нас звукується. В півн. напрямі видно червоні ворожі ракети, які сигналізують про підмогу і рівночасно показують напрям своїм гранатометам. Серед густої стрілянини нечути підїзять 8-ри важкі танки у віддалі від нас на 200-250 м. починають острілювати наші становища з легких гарматок і з танкових кулеметів. Залога одного танка, яка вилізла з нього і готувалась до обстрілювання наших становищ, була знищена вогнем нашого кулемета, - танк ушкоджено, 2-а другі танки завертають назад і перестають бути для нас шкідливі своїм нецільним вогнем. Змінивши напрям танки знову появляються недалеко наших становищ. Серед розгару бою паде наказ приготовити гранати і іти на пролом ! По лісі розлягся вибух кільканадцятьох ручних гранат і могутня "Слава"! З сотні грудей українських повстанців і ми пішли на пролом ворожого перетекля. Ворог несподівався нашого нагального наступу і поча-в цофатися до заду, але опам'ятавшись від перших вибухів старається нас здержати в окруженні. Сильний вибух гранат і могутнє "Слава"! вдруге, і ми починаєм виходити з ворожого окруження. В часі прориву паде смертельно ранений ком. відділу Максим говорячи останні слова: "Хочу бачити Україну вільною, а Київ столицею сходу"! і на все прапається з близькими стрільцями командир і чет. Семен перебирає команду над відділом і виводить його з ворожого окруження. По лісі ще більшовики роблять кілька засідок, які ми ліквідуємо і переходимо на другий бік річки Свірж, в лісі Вібреччини. Тут залишаємо ранених і ідемо дальше на відпочинок. В цьому бою наші втрати виносять: 21 вбитий і 11-ть ранених між ними ком. Максим і 4-ох росєвих. Ворог втратив: як донесла розвідка коло 200 вбитих і 180 ранених.

Подали помітвиховники відділів, учасники рейдів і боїв.